

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет юридичний
Кафедра цивільного права та процесу

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
цивільного права та процесу
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол №1 від 29 серпня 2022 року)

Завідувач кафедри цивільного права
та процесу проф. Володимир КОССАК

Силабус з навчальної дисципліни
«Цивілістична термінологія»,
що викладається в межах ОПІ «Право»
першого бакалаврського рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 081 «Право»

Львів - 2022

Назва спецкурсу	Цивілістична термінологія
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Січових Стрільців, 14; юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет; кафедра цивільного права та процесу
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-професійна програма ОС Бакалавр
Викладач спецкурсу	Ромовська Зорислава Василівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу
Контактна інформація викладача	Електронна адреса, посилання на сторінку викладача, місце знаходження. zirkarom1809@ukr.net 066-327-39-54;
Консультації по курсу відбуваються	Консультації будуть надаватися в день проведення занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Skype або інші ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій прошу писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	civil.law.procedure@gmail.com
Інформація про спецкурс	<p>Спецкурс призначений для студентів юридичного факультету, які загалом уже орієнтуються у безмежному морі правничої мови (термінології).</p> <p>У спецкурсі буде зосереджено увагу на мові (термінології) Конституції України, Цивільного кодексу України, Сімейного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, мові (термінології) та стилістиці викладу рішень Конституційного Суду України, рішень судів у цивільних справах.</p> <p>Спецкурс зорієнтований на виховання у студентів поваги до української мови як складового елементу національної символіки України.</p>
Коротка анотація спецкурсу	Цивілістична термінологія – частина правничої мови, тому розділяє з нею проблеми, здобутки та прорахунки. Процес оновлення українського законодавства, що розпочався, потребує удосконалення української правничої мови (термінології), яка впродовж тривалого часу

	<p>формувався під потужним тиском російської правничої термінології, російської мови.</p> <p>Першочерговим є переведення українського законодавства, актів органів судової влади на стилістику української літературної мови.</p> <p>Нагальним є й гальмування процесу експансії англійської правничої термінології.</p> <p>У ньому студентам буде наголошено на значенні мови як засобу формування правового думки, а не лише як засобу її фіксації, на значенні чіткої уніфікованої термінології.</p> <p>Виклад проблем формування і застосування цивілістичної правничої термінології буде поєднуватися з проблемами формування української правничої термінології взагалі, а також проблемами функціонування української мови як державної.</p>
<p>Мета спецкурсу</p>	<p>Метою спецкурсу є поглиблення почуття патріотизму (національного, професійного) через наголошення на необхідності забезпечення чіткості, зрозумілості, науковості правничої взагалі і цивілістичної - зокрема термінології; формування у студентів здатності сприйняття і утвердження закону та актів органів судової влади як «тріумфу змісту і форми викладу».</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2018. – 896 с. 2. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: АртЕк, 2020. – 128 с. 3. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / за ред. А.С. Довгерта, Є.О. Харитоновна. Одеса: Гельветика, 2020. 674 с. 4. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнецової. – Одеса: Гельветика, 2021. – 690 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.

	<p>2. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. Верховної Ради України, 2015. № 45. Ст. 410.</p> <p>3. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#top</p> <p>4. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 року. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-081-pravo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti</p> <p>5. Dyakovych, M.M., Mykhayliv, M.O. Legal status of electronic money in Ukraine. <i>International Journal of Criminology and Sociology</i>, 2020, 9, pp. 3082–3088</p> <p>6. Herts A. The Peculiarities of Civil-Legal Regulation of Transplantation in Ukraine and Europe. <i>Baltic Journal of European Studies</i>, 2018, 8(1), pp. 33–48</p> <p>7. Kossak, V., Yanovytska, H. Foreign investment in Ukraine: Types and forms. <i>International Journal of Criminology and Sociology</i>, 2020, 9, pp. 3057–3065</p> <p>8. Kossak, V., Yakubivskyi, I., Oprysko, M., Tsikalo, V., Bek, Y. Legal consequences of mock transactions. <i>International Journal of Criminology and Sociology</i>, 2020, 9, pp. 1600–1607</p> <p>9. Лукасевич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль, 2019. 474 с.</p> <p>10. Рим Т.Я. Цивільно-правові засади регулювання інвестиційних відносин у будівництві: монографія. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. 388 с.</p> <p>11. Якубівський І.С. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.</p> <p>12. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: монографія. Львів: Видавництво «Растр-7», 2018. 400 с.</p>
Обсяг спецкурсу	120 години, з них -16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 88 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Вивчення навчальної дисципліни «Цивілістична термінологія» спрямоване на формування та розвиток наступних компетентностей:

	<p>□ загальних, що передбачають:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) формування здатності до абстрактного мислення, аналізу і синтезу змісту цивільно-правових термінів; 2) знання предметної і професійної діяльності (адвокатської, суддівської); <p>□ спеціальних, які знаходять свій вияв:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) у розумінні і вмінні застосовувати цивілістичну термінологію; 2) орієнтування студентів на випадках використання у законах, науці, актах органів судової влади спірних, неточних і навіть хибних термінологічних конструкцій; 3) у вмінні визначати і використовувати належні і допустимі для юридичного аналізу факти, здатності до їх критичного аналізу; 4) у здатності до логічного, аналітичного, критичного і системного аналізу документів, уважного та ретельного їх вивчення, розуміння їх правового характеру, значення та юридичних наслідків. <p>Цей спецкурс дасть змогу студентові удосконалити свої знання щодо</p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасних законів української правничої мови; - сутності загально-теоретичних правових конструкцій (прийнятності, спірності чи неприйнятності), дотичних до цивільних, сімейних, процесуальних відносин; <p>Цей спецкурс дасть змогу студентові оволодіти навичками складення проектів нормативно-правових актів, цивільно-правових документів, зміст яких відповідав би сучасним вимогам права та української мови.</p> <p>Він сприятиме виробленню у студентів внутрішньої потреби чіткого, лаконічного, «співучого» формування думки, прагнення перетворювати правові акти у «музику в законі».</p> <p>Спецкурс водночас сприятиме підняттю рівня загальної і правничої культури.</p>
Формат спецкурсу	Очний/заочний
	Проведення лекцій, практичних занять, виконання домашніх робіт
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні зауваги. 2. Мова Цивільного кодексу України. 3. Мова Сімейного кодексу України. 4. Мова Цивільного процесуального кодексу України.

	5. Мова актів органів судової влади.
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з, цивільного права, сімейного права
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Під час цього спецкурсу будуть використовуватися кращі методи та техніки викладання, які давно склалися в системі вищої школи України, в тому числі й на юридичному факультеті Львівського університету, за умови, що вони не втратили своєї актуальності, сприяють найефективнішому засвоєнню програми.
Необхідне обладнання	<i>Освітні технології:</i> інформаційно-комунікативні, інтерактивні, аудіовізуальні технології, технології контекстного навчання, ситуативного моделювання, проектні технології. <i>Інструменти та обладнання:</i> сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні ресурси та спеціальне програмне забезпечення, що застосовуються у діяльності в сфері права
Критерії оцінювання (окремо кожного навчальної діяльності)	Оцінювання буде проводитися за 100-бальною шкалою. Бали нараховуватимуться так: <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50 Підсумкова максимальна кількість балів 100 Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есеї, вирішення справи). Академічна доброчесність: є загальним правилом спілкування між викладом і студентом. Очікую, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями Відвідання занять є важливою складовою навчання. Студенти зобов'язані дотримуватися строків виконання письмових робіт, визначених спецкурсом. Література. Для підготовки до занять студенти можуть вільно послуговуватися усією доступною їм літературою.

	<p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Толеруються різноманітні прояви власної ініціативи, оригінальності, незаангажованості мислення.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p>Перелік питань для підсумкової оцінки знань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні дослідники української правничої мови. 2. Правнича мова, правнича термінологія. «Дурна» термінологія (Н.Дювернуа). Звичка, загальне вживання як гальмо удосконаленню української правничої мови. 3. Витіснення «питомої» української термінології із законів УРСР. 4. «Кальковий» переклад російських законів як перепона формуванню української правничої мови. 5. Російські канцелярити в правничій мові та необхідність вивільнення від них. 6. Вимоги до мови закону: українська літературна, ділова, лаконічна, чітка, прозора, зрозуміла. 7. Про допустимість афоризмів у мові законів. 8. Зауваження щодо мови конкретних законів. 9. Домінування пасивних форм дієслів у мові законів. 10.«Припис закону» у рішеннях Конституційного Суду України та Верховного Суду. 11.Співвідношення термінів «припис закону», «норма закону», «правило закону», «вимога закону». «Вказівка закону». 12..Зміст слова «передбачати» в українській мові. 13.У чому місія закону: регулювати, визначати, встановлювати, закріплювати чи передбачати? 14.Домінування в Цивільному та Сімейному кодексах України слова «встановлює». 15.«Зазначено в законі», «записано в законі», «написано в

- законі», «визначено в законі», «закріплено в законі», «прописано в законі» – які з цих слів не варт вживати?
16. Назви законів України: позитив і прорахунки.
  17. До питання про іменні назви законів України.
  18. Сутність преамбули. Преамбули Конституції України, Конвенції про права дитини, Закону України «Про власність».
  19. Потреба преамбули чи навіть її необхідність?
  20. Чому в кодексах України немає преамбули?
  21. Квзіпреамбули у законах, поданих на розгляд Верховної Ради Кабінетом міністрів України. У чому їх помилковість?
  22. Книги, розділи, глави, параграфи, статті, частини статей, абзаци, пункти як складові структурні елементи законів України.
  23. «Артикул» в історії української правотворчості.
  24. «Загальна частина» у структурі Кримінального та Земельного кодексів України, Цивільного кодексу УСРР (1922 р.), а також первісного варіанту Цивільного кодексу України.
  25. «Загальні положення» та «основні положення» у структурі Цивільного кодексу України.
  26. Співвідношення термінів «загальний» та «основний».
  27. Прикінцеві та перехідні «положення» в законах України.
  28. Співвідношення термінів «прикінцевий» та «перехідний».
  29. «Прийняття закону», «введення закону в дію», «набрання чинності»: співвідношення понять. «Цивільний кодекс України набирає чинності з 1 січня 2004 року» – у чому помилковість такого припису?
  30. «За законом», «відповідно до закону», «внаслідок закону» (стаття 316 ЦК), «впливає із закону» (стаття 328 ЦК), «за договором», «відповідно до умов договору».
  31. «Шляхом злиття», «шляхом продажу», «шляхом звернення стягнення»; «шляхом встановлення» – наскільки доречним є слово «шляхом» в українській правничій лексиці?
  32. Мовні варіанти формулювання законодавчого імперативу.
  33. Гендерні проблеми і правнича термінологія.

34. Мовні особливості Цивільного кодексу України.
35. Шляхи удосконалення правничої термінології.
36. Повага до людини як засада цивільного права.
37. Поняття «шкода» і «збитки» в українській мові.
38. Співвідношення понять «матеріальна» і «майнова» шкода; «матеріальна» і «майнова» відповідальність.
39. «Фізична особа» – поняття цивілістичне чи загально-правове? Чи не є ця назва людини образливою для неї?
40. Співвідношення термінів: «право особи», «суб'єктивне право особи», «особисте право».
41. «Юридична особа публічного права» – в чому її особливість? Чи лише у порядку їх створення (стаття 81 ЦК)? «Юридична особа» – поняття лише цивілістичне чи загально-правове?
42. Книга II «Особисті немайнові права фізичної особи» як досягнення української цивілістичної науки. Найважливіші термінологічні новели.
43. Чи можуть бути особистими майнові права?
44. Правочин. Сфера застосування цього терміну.
45. Презумпція «правомірності» чи «правозгідності» правочину?
46. Чи є підстави для поділу правочинів на правомірні та нікчемні?
47. Час. Строки. Терміни.
48. Позовна давність – це строк? Чи, може, це закінчення строку на звернення з позовом до суду, як вважав Г. Шершеневич.
49. Термінологія книги IV «Право інтелектуальної власності».
50. Розщеплення поняття «власність». Чи можна вживати термін «інтелектуальне право»?
51. Термінологія книги V «Зобов'язальне право».
52. Дискусія щодо «самостійності» Сімейного кодексу України.
53. «Укладення шлюбу», «реєстрація шлюбу». Чи є підстави для такого розмежування. Розмежування термінів «розірвання шлюбу», «припинення шлюбу», «анулювання шлюбу».
54. Право спільної «сумісної» власності, а може, краще: «неподільної»? Поділ, виділення частки.
55. «Право на аліменти» чи «право на утримання»?
56. «Цивільний процес» чи «судовий цивільний процес»?

	<p>57.«Порушення права», «оспорення права», «невизнання права» як передумови права на звернення до суду. Різниця між ними.</p> <p>58.«Судочинство» - як розгляд і вирішення спору, відповідно – як діяльність, що регулюється процесуальним і матеріальним правом.</p> <p>59.Мирова угода» чи «мировий договір»?</p> <p>60.«Заочний розгляд» - відповідача нема, але є позивач, експерти, свідки, тоді чому така назва.</p> <p>61. «Судове рішення» чи «рішення суду». Структура рішення суду. Мотивувальна частина – чи обґрунтування рішення?</p> <p>62.Судовий наказ суд «видає» (як Президент – укази), рішення – «ухвалює», постанову – «приймає» (як Верховна Рада – закони), «ухвалу» – постановляє. Чи це – правильно?</p> <p>63.Мова рішень Конституційного Суду України та Верховного Суду.</p> <p>64.Особливості стилю викладу. Можливість посилення на думки видатних людей, використання латинських і українських приказок та прислів'їв.</p> <p>65.Недоліки рішень судів цивільної юрисдикції: недбалий стиль викладу, копіювання статей законів без їхнього взаємозв'язку з предметом спору, русизми, граматичні помилки, дивні словотворення.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.